

Szabad tankönyvpiac – háborúban?

Pertis Péter zongoraművész szólóestje a Zeneakadémia Nagytermében. A hangversenyt a Co-Nexus-Concert Kft. rendezte, s hogy mennyire volt sikeres már maga a szervezés is, azt a családnem teltház bizonyította. Nem sok szék maradt tehát üresen, annak ellenére, hogy Pertis Péter nevét jó tizenöt éve szinte nem is hallottuk, holott azelőtt már megismerhettük őt a pódiumon, és rádió-, valamint tévéinterjúkban is. Amióta az Egyesült Államokba költözött, még nem járt itthon.

Pertis Péter egyszerre fenséges és megható. Isteni és emberi. Megteremtí az egy csodát, amely csak nagy művész pódiumra lépésekor jön létre. Nem hajladozik, nem rángatózik, nem táncol a zongora fölött: csak ül és muzsikál. Szallagtalannul, minden póz és különös nélkül is átszellemülten, mely átélssel. Saját magának muzsikál. És nekünk. Érezzük minden érzékünkkel, hogy hozzánk kapcsolja egy félreismerhetetlen „áramkör”. Mint a mágnes, húz bennünket a szívéhez és szelleméhez. Pedig semmit nem csinál, csak lázán, minden görcs nélkül – játszik. Egyszerűen csak zongorázik.

Klasszikus, romantikus és huszadik századi zeneszerzőket kelt életre. És amikor Beethoven Op. 31-es számú d-moll szonátáját szólaltatja meg, ebben a három tételben, fölzeng az egész beethoveni életmű; és amikor Bartók Improvizációk című darabjával kápráztat el bennünket, a teljes Bartók-oeuvre ott örvénylik a Steinway körül; és amikor elhangzik Gershwin 3. prelűdjé, az amerikai szerző összes darabját, azt is, amelyet nem írt meg, visszhangozza a Nagyterem; és amikor Schumann Carnavallját hallgatjuk Pertis Péter előadásában, fölsejlik a romantikus zeneirodalom minden gyöngyszeme; és amikor a ráadások Chopin és Kodály zeneköltői munkásságát is fölidézik, olyan érzéssel távozzunk végül a Zeneakadémiáról, hogy e bő másfél órába sürítve magunkba szívhattuk a zenetörténetnek az idők folyamán eddig megszületett, és még ezután megszülető összes csodáját.

A zene diadala volt ez a hangverseny korunk szikkadt sivárságával a közepszerűséggel és a közönnyel szemben. És nemcsak a zene diadala. Pertis Péter zongoraművésze is.

K. É.

Február elején ideiglenesen felmentették pozíciójából Vilhelm Józsefet, a Tankönyvkiadó Vállalat igazgatóját, mert dolgozó és szakszervezeti kezdeményezésre gazdasági vizsgálatot indított ellene a Művelődési és Közköztartási Minisztérium.

Ma, amikor csődeljárások és fegyelmi vizsgálatok tömege folyik vállalatok és vezetőik ellen, ez a hír nem sok figyelmet érdemelne, ha jelentőségében nem mutatna túl ezeken. Ha nem olyan kiadói tevékenységről lenne szó, amely másfél millió diákot – s rajtuk keresztül – minden második állam-polgárt közvetlenül érint.

A vizsgálat második hónapja tart. Ki tudja meddig húzódik még, és milyen eredménnyel zárul? (Bár lehet, hogy a minisztériumban ezt mégis tudják, hiszen Preszter Sándor kormánybiztosként július 7-ig bízták meg a vállalat irányításával, miközben Vilhelm József hároméves igazgatói mandátuma június 30-án lejár.) Azt, hogy a felfüggesztett vezető miként sáfázkodott a kiadó pénzével, vagyonával, történet-működése idején gazdasági visszaélés, vagy sem, szakemberek dolga eldönteni. És ez az érintettek szűk körén kívül aligha érdekel mást. Érdekelhet viszont egy jelenség, amely az ügy hátterében húzódik meg, s ami a fegyelmi vizsgálatot elindította. Mivel társadalmi-gazdasági átváltozások tipikus tünetéről van szó, talán némi tanulsággal is szolgál.

Az új gazdasági követelmények és a ma új életre kelt régi mechanizmusok ütközése – amelyet az érdekek meglehetősen erőszakosan irányítanak – valóságos háborúhoz vezetett ott, ahol vezető és beosztott egymásban csak ellenséget lát.

A Tankönyvkiadóban mindent nem ismerték föl: a három szakszervezet irányítói és az egyik vezető – a vizsgálat elindító – „csipőből” tüzelnek az igazgatóra, ő pedig vissza. A köz nevében antidemokratikus vezetői módszerekkel vádolják Vilhelm Józsefet, „aki nem tűrt az ellenvéleményeket, önkényes döntéseiről rendre utlag tájékoztatta a dolgozókat, illetve képviselőiket. Az információ

a tervezett vagy végrehajtott változásokról gyakran el sem jutott az érintettekhez. Ez az állapot a vállalat funkcióját gyökeresen átalakító legutóbbi intézkedéseivel vált tarthatatlanná.” A vádak szerint ugyanis a változtatások alapvetően fenyegetik a kiadó dolgozóinak munkáját, létbiztonságát s a tankönyvkiadást. Az igazgató dokumentumokkal, vállalati, vezetői értekezletek jegyzőkönyveivel, emlékeztetőivel mindennek az ellenkezőjét bizonyítja. Azt állítja, hogy az érdekvédelmi szervezetek vezetői nem éltek megfelelően jogaikkal, javaslatot is hiába kért tőlük kritikus helyzetekben. Azt meggyőződéssel vallja, hogy az új követelmények nem tőrtek a régi vezetési módszerekkel, ezért elfogadhatatlannak tartja a kollektív vezetést és az egyse-mélyi felelősséget. Bonyolítja a dolgokat, hogy a szakszervezeti tagság, a kiadó dolgozói megosztottak. Sokan nem értik, hogy miért támadják az igazgatót, hiszen nem bocsátottak el innen senkit, a bérek tekintetében a nyolcadikról az első helyre kerültek a kiadók rangsorában, s van immár – a tavalyi szép nyereségből – tizenharmadik havi fizetés is.

A belháborút a tankönyvkiadásban több mint negyven évén át monopolhelyzetet élvező mamutvállalatnál a szabad tankönyvpiac nyári bejelentése robbantotta ki most januárban. Hogy miért éppen ekkor? A szabad tankönyvpiac terve – amely egyet jelent a tankönyvek kiadásának és terjesztésének decentralizálásával, végső soron a Tankönyvkiadó monopolhelyzetének megtörésével – januárra, a kiadók jelentkezésével végérvényessé vált. Ezzel együtt a vállalat belső átszervezése is. És kétségtelenné lett, hogy sok dolgozó munkája, jövője veszélybe került.

A felügyelő-irányító szerv, a művelődési tárca „önkorlátozásra”, tankönyveik egyharmadának átadására szólította fel a vállalat igazgatóját. Karácsony előtt, számos kiadó jelenlétében le is zajlott a „kiadás”, ami igen balul ütött ki. A minisztériumban ugyanis senki sem háborozta meg, hogy melyik tan-

könyv vihető, és melyik nem. Ebből aztán nagy kavargás támadt. Így januárban, amikor is megkezdődtek a konkrét tárgyalások, nemigen jutottak a jelentkező kiadók a vállalattal ötről a hatra. Mert – kevés kivételtől eltekintve – minden szerkesztőség a saját területét tartotta a legfontosabbnak, kvázi átadhatatlannak. Szakmai és eszenciális érdekek kerültek szembe egymással és a tájékozatlansággal – ami végül is az igazgató feljelentéséhez vezetett. A gordiuszi csomót egy minisztériumi lista vágta ketté, amely felsorolja az át nem adható szakterületeket és tankönyveik jegyzékét. Ennek azonban nagy szépséghibája, hogy túl későn érkezett – az igazgató feljelentésének napján.

Ha a tankönyvek kiadása és terjesztése decentralizálódik, márpedig ez a cél, és a Világbank is ennek kialakulásától teszi függővé a megígért hitelt, akkor más belső struktúrára, s óhatatlanul kevesebb dolgozóra lesz szükség a Tankönyvkiadóban is. Bárki legyen is az igazgató. Noha érvényes rendelet már létezik a tankönyvi és kiadói verseny megteremtéséhez, most még minden kialakulatlan. Ma, az átmenet idejére azonban senki sem tud egyedül üdvözítő megoldást, hiszen az csak a gyakorlatban derülhet ki – talán kudarcok, keservek árán –, hogy mi válik be, és mi nem. A minisztérium semmiféle lényeges útmutatással, irányadással nem segítette az útkeresést. Sőt a dokumentumok tanúsága szerint annál több ellentmondó, illetve nem egyértelmű utasítással gyengítette azt.

Jövőre talán, amikor az ártá-mogatást már nem a könyvek kiadói, hanem az iskolák kapják meg, feltehetőleg elrendeződnek a dolgok. Mert abból a pénzből az iskola azt a tankönyvet fogja megrendelni, amelyik megnyeri a tetszést. S ebben az esetben neki teljesen mindegy, hogy azt melyik kiadó adja ki. Így valóságos versenyben fog eldőlni a kiadók, s velük együtt dolgozók, vezetőik sorsa is.

Es addig mi lesz? Háború vagy béke?

Gyarmati Szabó Éva

SZÍNHÁZ

Ízelítő a márciusi számból

„Porszívócsővel a kezében Andor engem egy rettenő-szorongó elmebetegre emlékeztetett. Az apámra.” (Forgách András A mizantropról.) „Dubrovnikban, a városn kívül van egy régi, félig romos vár. Ebben a várban minn- váron bemutatják a Hamlet- Kott a Hamletról.) s pécsi előadása ar-

Anglia második legismertebb balettegyüttese, az Angol Nemzeti Balett táncosai ma kelnek útra, hogy március 23-án már a Magyar Állami Operaházban vendégszerepeljenek.

Az Egyesült Királyságban rendkívül népszerű a balett.

Angol balettgála

zott koreográfusként, majd művészeti igazgatóként. 1990-ben került az Angol Nemzeti Balett élére és most lázas izgalommal készül vissza szülőföldjére.

Nagy Iván a budapesti, majd az azt követő szegedi (márciusi)